

oud-strijders
licht wordt

heiden aard
arbeid blijft
ediend heeft,
innig vrome
mystiek des
had, is voor
st.

Johannes-ge-
sef het zoo
it was zijne
ij ook veel

leefde hem
te getuige
uitegens
Vader in de bekom-

Ringnald

meerde pre-
schier een
ch niet voor
e komen.

ging van de
der krach-
kerkerstel

moelijke
rediker, op
te zwak
iden om te
geen ogena-
de refor-
Petrus te

Da. Ring-
ja geschied-
van het
id van bech
uitstrek
met de be-
oningschap
rk te willen

ze kerken
k was vol-
aarde ging

ons voort-
eugte van
ie niet ge-
lat het een
voor hen

id.

delijkheid
oerig ant-

at onze

lad met de
woord van
te ook hier
mij in het
waardering
ch niet te

uitvoeringe
digen on-
noemen,
de minder
in vergeet
e niet ge-
eaders te
d er geen
te af te

dat ons
i-Holland
onwaar-
bevolking
hisch op
evenmin
wij wor-
deleerd-
eld voor
itten" en
klooster-

Anders
de boom
aar zijn.
oplevert
enals het
in kloos-
schan-
zie zelf
of de
de kwert.
iker zal
e wape-
in onze
zedelijk-
laar dit
eologie,
n voor-
los te
de pre-
zoals
daar-
waar-
edwone-
ven het
oe juist
groote
van de
"over-
leven,
en volk
tot een
waar-
waarde
digieus
oor het
t name
te mo-

derne theologen klagen hierover op elk hunner congressen, en zoeken vruchteloos naar middelen om het volk weer godsdienstig te maken. Gaat het dan aan, als een "boze verachting" van de *Herant* te kwalificeren, wat elk ernstig modern theologus met zorg voor de toekomst vervult?

Van meer belang is het derde punt, waarover feitelijk het debat loopt, of de erkenning, dat de rechtsnormen door God gesteld zijn en daarom Goddelijk gezag hebben, voor heel de opvatting der rechtswetenschap betekenis heeft of niet.

Prof. Groenewegen ontken dit. Zijn uitvoerig betoog geheel hierover te nemen, zou te veel plaats vergen. Hij tracht eerst aan te tonen, dat ons rechtsbesef, geheel onafhankelijk van de vraag, of het door God in ons gewerkt is of autonoom is, ons leert, wat goed en kwaad, wat recht en onrecht is. De rechtsnormen zijn dus voor allen, geloovigen en ongeloovigen, gelijk; iedere rechtsgeleerde ontleent ze aan zijn zedelijk bewustzijn. De inhoud der rechtsorde staat daarmede vast, en het is een bloot speculatieve en metaphysische kwestie, of men achter deze rechtsnormen nog een hooger Wil stelt of niet.

Letterlijk zegt hij:

Maar deze godsdienstige interpretatie, deze vrome opvatting van het wezen van ons zedelijk en ons rechtsbewustzijn verandert aan den inhoud van ons oordeel over goed en kwaad, recht en onrecht niets ter wereld. Wie in ons zieleleven louter product van eindige factoren ziet, behoeft geen enkele zonde, geen enkel onrecht minder af te keuren en te bekampen. De vraag is wel of zijn gemoed niet armer aan kracht, troost, vertrouwen en volharding zal blijken in den zwaren kamp tegen een van zonde en onrecht vervulde wereld; en voorts, of het verlies van het bewustzijn van als menscheit met heel de raadselvolle wereld onder een Goddelijken wil veilig te staan, niet de praktische strekking heeft het zedelijk leven vlakker en zwakker te maken en de zedelijke instincten allengs te dooven. Ik voor mij twijfel daaraan geen oogenblik. Verval van religie zal op den duur altijd voeren tot zedelijke verworping. Maar dat neemt niet weg, dat geweten, plichtsbesef en rechtsbewustzijn noch minder juist noch minder krachtig behoeven te getuigen, waar bij een ernstig denker over de zedelijke verschijnselen, het hooger licht des godsdienstigen geloofs niet meer of nog niet schijnt. Zwaaien met „geloof" banier bewijst nog niets omtrent den mensch.

Nu heeft de rechtswetenschap (methodisch in vele opzichten parallel aan de studie van zedelijk en godsdienstig leven) dat rechtsbewustzijn te begrijpen, dat is het zielekundig te verklaren en metafysisch te verstaan, kortom: als onderdeel der geestelijke verschijnselen in het zedelijk begrip van het wereldgeheel te plaatsen; behalve natuurlijk haar andere taak, om de bestaande rechtsorde te kennen en naar de rechtsnorm te verbeteren. Of nu de rechtswijze tot een dusdanige bespiegeling opklimt, dat hij ten laatste in heel ons zedelijk en rechtsbesef een openbaring van een wereldwil erkent, of zich binnen de perken der eindige verschijnselen houdt, verandert aan den inhoud zijner zielekundige, normatieve en het praktische leven rakende wetenschap niet met al. Er is uit de wijzegeerige bespiegeling zóómin, als uit religieuze-dogmatische interpretatie een enkele rechtsnorm te putten. Zij zijn niets dan beschouwing van de normen die wij reeds hebben erkend. De rechtsleer van den geloovigen is als wetenschap noch beter noch vaster noch rijker. Alleen de geloovige als menscheit is een ander, omdat hij bij zijn kennis in zijn geloofsvertrouwen de kracht en den vrede vond die alle verstand te boven gaat. Opplakken van „geloof" etiket bewijst niets omtrent een werk van wetenschap.

En daaruit leidt hij ten slotte af, dat een staatkundig program van beginselen nooit op den voorgrond mag stellen, dat het recht een uitvloeisel is van Gods wil, gelijk dit door de antirevolutionaire partij geschiedt.

Ook hier nu springt de fout der rede-nering terstond in het oog, zoodra men uit dit hoog idealistische betoog afdaalt naar de werkelijkheid. Want dan blijkt, hoe over deze „rechtsnormen" juist onder de rechtsgeleerden het grootste verschil van inzicht bestaat, en de voorstelling, alsof de „inhoud" gelijk zou blijven onverschillig of men er een geloof of ongeloofv etiquet opplakt, met de realiteit in flagranten strijd is.

Slechts op twee punten wijzen wij.

Vooreerst op de vraag van het gezag. Wie het gezag uit de volksovereenkomst laat opklimmen of als inherent attribuut denkt van den Staat, staat daarmede principieel tegenover hem, die het gezag laat voortvloeien uit de soevereiniteit Gods. En juist dat principieel verschil maakt voor heel de opvatting van het staatkundige leven een kloof, die door geen in ons zedelijk bewustzijn inklevende rechtsnorm te overbruggen valt. Wie op het standpunt der volksovereenkomst staat, eerbiedigt de Overheid zolang ze Dienaresse is van den volkswil, maar schuift haar opzij, zoodra de wil van het volk en de wil der Overheid in botsing komen. Terwijl wel belydt, dat de Overheid door God gesteld is, zulk een daad als revolutie veroorzaakt.

En ten tweede op de vraag naar de schuld.

Ook hier staat op het gebied der rechtswetenschap overtuiging tegen overtuiging. De school van Lombroso ontken alle schuld. De misdadiger wordt misdadiger geboren. Het is zijn noodlot misdadiger te zijn. Van straf kan daarom geen sprake wezen; de straf is of zedelijk middel tot verbetering of onschadelijk maken van wie voor de maatschappij te gevaarlijk bleek. Deze rechtsbeschouwing, die hand over hand toeneemt, staat diametraal tegenover de opvatting, dat misdaad zonde is, dat de misdadiger daarom schuldig staat tegenover het recht Gods en dat de Overheid geroepen is, desnoods met het zwaard, de misdaad te straffen en het recht te herstellen.

We zwijgen thans van het huwelijk, van het eigendomsrecht, van den eed; op elk dezer punten zou het niet moeilijk vallen Prof. Groenewegen te overtuigen, hoe het

beroep op de rechtsnormen van het zedelijk bewustzijn niets baat, zoodra ge tegenover een tegenstander staat, die een geheel ander zedelijk bewustzijn heeft en daarom aan uw rechtsnorm geen kracht toekent.

Prof. Groenewegen ging van een fictie uit. Een algemeen zedelijk bewustzijn met voor allen geldende rechtsnormen bestaat niet. De voorstander van de vrije liefde beroept zich evenzeer op zijn zedelijk besef als de verdediger van het huwelijk. De socialist acht privaat bezit onzedelijk. De anarchist van de daad vindt het eisch zijner conscientie, om met dynamitaanslagen het kapitaal te bestrijden.

Prof. Groenewegen zal met ons dit alles als een caricatuur van het zedelijk bewustzijn beschouwen.

Wij zijn dit met hem eens. Maar op zijn subjectief ethisch standpunt mist hij een vasten bodem om tegen deze valsche rechtsnormen op te komen. Als de rechtsnormen alleen daarom kracht hebben, omdat ons zedelijk besef ze ons voorhoudt, dan heeft de socialist en anarchist evenveel recht, die zijn zedelijk besef tegenover het onze plaatst.

Vastheid heeft men alleen, wanneer men geloofd, dat deze rechtsnormen door God gesteld zijn en daarom ook ons zedelijk leven zich te buigen heeft voor hetgeen God heeft geopenbaard.

Djogja.

De berichten, die Dr. Scheurer aan den Amsterdamschen Kerkeraad zond omtrent het Petronella-hospitaal, behelsden ditmaal een droeve tijding.

De van Schelven deelt in de *Amsterdamsche Kerkboode* hieromtrent het volgende mede:

Uit Jogjarta kwam een schrijven van den missionair arts, Dr. Scheurer, directeur van het zedingshospitaal aldaar, aan den kerkeraad. Eene der zusters, die zich als hoofdverpleegster aan dezen arbeid had gegeven, mej. J. H. Kuiper, liet zich om gezondheidsredenen verplicht, ontslag te vragen uit haren dienst.

Na consult met eenen anderen geneesheer, acht Dr. Scheurer zich verplicht, den Kerkeraad te adviseeren, het verzoek deser zuster in te willigen.

Reeds kort na hare aankomst op Java dreigde dit gevaar; maar men koesterde de hoop, dat zij zoude wennen aan het klimaat.

Doch deze verwachting is niet verwezenlijkt; en nu kon eene beslissing niet langer worden uitgesteld.

De kerkeraad heeft dan ook daartoe moeten overgaan.

Dankbaar moet erkend, wat deze zuster voor het werk te Jogjarta geweest is en gedaan heeft.

Met veel toewijding heeft zij zich gegeven aan dit werk, dat van zooveel betekenis is als hulpmiddel voor de prediking van het Evangelie onder de bewoners van Jogjarta.

Maar nu zal zij in Maart wederkeeren naar het vaderland, in een klimaat gunstiger voor haar gestel.

Wij gedanken harer; en ook gedanken wij, die daar nog blijven, opdat zij worden gesterkt.

Moge het den kerkeraad gegeven worden, spoedig iemand te vinden, die op geschikte wijze de nu zoo eensklaps ledig geworden plaats kan bezetten!

Voor het Hospitaal is dit wel een ernstig verlies.

Want al bestaat er goede hope, dat zuster Kuiper, in het vaderland teruggekeerd, spoedig deze inzinking van kracht te boven zal komen, toch is hier niet van een tijdelijk verlot tot herstel van gezondheid, maar van een definitief afscheid sprake.

Tegen het klimaat van Indië en den zwaren dienst in het Hospitaal bleek haar kracht niet opgewassen.

Moge het Amsterdamschen Kerkeraad spoedig gelukken een nieuwe hulpe te vinden, die de plaats van zuster Kuiper kan innemen.

Groningen.

Toen wij onlangs waarschuwen voor de partijacht bij kerkelijke verkiezingen, wezen wij o. a. op het voorbeeld eener kerk, waar A en B nog niet saamsmolten waren, en men een ouderling, die 20 jaar lang de kerk diende had, niet herkoos, omdat hij contribuant was van de Vrije Universiteit.

Niettegenstaande deze kerk door ons niet aangeduid was, heeft men in Groningen zich deze uitlating aangetrokken, en een gemeentelijk zond ons uitvoerig schrijven, waarin allerlei particuliere mededeelingen omtrent het leven van dezen ouderling waren opgenomen, waaruit bleken moest, dat niet diens bijdrage voor de Vrije Universiteit, maar andere beweegredenen tot zijn niet-herkiezing hadden geleid.

Het spreekt wel vanzelf, dat een dergelijk schrijven van een particulier persoon in deze zaak geen de minste bewijskracht heeft. Terwijl de nadere bijzonderheden uit het leven van dezen ouderling het zelfs onmogelijk maken, dezen brief in ons blad op te nemen.

Nu echter van volkomen bevoegde zijde ons verzekerd wordt, dat de ons verstrekte inlichtingen niet juist waren, en als afdoende bewijs hierbij werd gevoegd, dat de nieuw gekozen ouderling evenzeer contribuant is van de Vrije Universiteit, nemen wij gaarne onze uitlating terug.

Elkeboomen.

Onze belangstellende lezer, die ons om een verklaring van de „elkeboomen der gerechtigheid" vroeg, is niet voldaan.

Blijkbaar was het hem minder om inlichting te doen, dan wel om eens te weten, of onze redactie over deze uitdrukking wel

precies evenzoo dacht als hij zelf. En nu dit tegensloeg, komt hij met tal van bezwaren tegen onze uitlegging aandragen, waarbij de „mening des Greies" en de „gedachte van het vrome volk" gesteld worden tegenover hetgeen al onze Gereformeerde uitleggers, de kanteekenaars in-kluis, bij deze plaats hebben opgemerkt.

Zijn hoofdbewaar is dat het beeld van den elkeboom kracht en sterkte uitdrukt, en door Jesaja zelf voor de zwakgelooovigen een geheel ander beeld van „het gekrookte riet" en den „rookenden vlaswiek" wordt gebruikt. Daarom kan de uitdrukking „elkeboomen der gerechtigheid" niet op al Gods kinderen slaan.

De betrekkelijke waarheid, die hierin schuilt, werd reeds door ons toegegeven. Maar de vrager vergeet, dat Jesaja in de aangehaalde plaats geen tegenstelling maakt tusschen zwakgelooovigen en sterkgelooovigen, kinderen in de genade en mannen en vaders in Christus, maar een profetie geeft, die op heel het volk des Heeren slaat.

En dat Jesaja wel degelijk voor de gelooovigen in het gemeen het beeld van een sterken boom gebruikt, blijkt afdoende uit Jes. 55:13: „Voor een doorn zal een denneboom opgaan, voor een distel zal een mirteboom opgaan."

Hier is niet sprake van sterke gelooovigen, maar van de wederbarende genade, die aan elk kind Gods geschonken wordt. En van al deze kinderen Gods wordt gezegd zonder onderscheid, dat ze een denneboom en myrteboom gelijk zullen zijn.

Buitenland.

Duitschland. Straßproffessoren. Het schooltoezicht.

Nog steeds blijft in het Koninkrijk Pruisen de opleiding tot den dienst des Woords aan de orde. Velen, die nog aan de leer der Evangelische kerk vasthouden, en onderscheidene kerkelijke vergaderingen en conferenties hebben er bij de regering te Berlijn op aangedrongen, dat de aanstaande dienaren des Woords niet langer bijna uitsluitend zouden onderwezen worden door hoogleraren, die niet alleen de belijdenis der kerk niet deelen, maar haar ook vinnig bestrijden. De regering heeft daaraan ten deele gehoor gegeven. In onderscheidene Universiteiten, als te Bonn en te Marburg, zijn nu naast de ongeloovige professoren geloovige aangesteld. Deze nieuwe hoogleraren hebben nu den naam van Straßproffessoren gekregen, althans in de Academische wereld. Sleeswijk Holstein is over het algemeen aan de leer der kerk getrouw gebleven, doch aan de Universiteit te Kiel vindt men alleen hoogleraren die beslist aan de zijde van het ongeloof staan.

Toen door meer dan twee-honderd predikanten bij de regering een verzoek werd ingediend om professor van Baumgarten, de meest beslist ongeloovige hoogleraar der Theologische Faculteit, te ontslaan, werd dit geweigerd en kreeg men ten antwoord, dat de Staat zoolw de radicale als de conservatieve partij moet erkennen, en dat zij er voor heeft te zorgen, dat vertegenwoordigers van beide partijen aan de Universiteiten verbonden worden. Waarom, zoo vragen wij, richten de voorstanders van de leer der Evangelische kerk niet eene Vrije Universiteit op? Ach, hadden de Gereformeerden in Duitschland in deze maar baanbrekend weten op te treden! De tijd zal voorzeker komen, dat de Deutsche regering zal inzien, dat door het benoemen van loochenaars der Schrift tot opleiders van de aanstaande leeraars der kerk, zij zelve de fundamenteën heeft helpen ondergraven waarop Staat en Kerk rust. Als het dan maar niet te laat is!

In Duitschland werd tot hertoe bijna overal het schooltoezicht uitloefend door de predikanten. Deze toestand heeft zijn oorsprong in den tijd, toen kerk en school ten nauwste vereenigd waren. In de laatste tientallen jaren is het echter steeds meer erkend, dat de school een eigen zelfstandig terrein heeft en dat het daarom een onding is, wanneer de predikanten der Evangelische landkerk als zoodanig ook het ambt van schoolopziensers uitoefenen. Er wordt op gewezen, dat de predikanten daarvoor geen opleiding ontvingen, dat zij daarom ook niet in staat zijn den arbeid der schoolmeesters behoorlijk te controleren, daar het den herders en leeraars aan vakkennis ontbreekt. Er is tegen dit alles niet veel in te brengen. De scholen van den tegenwoordigen tijd zijn heel wat anders geworden dan die van voor een eeuw; men moet zich op schoolzaken hebben toegelegd en zich in het organisme eener school uit de twintigste eeuw hebben ingewerkt, om in staat te zijn het schooltoezicht met vrucht uit te oefenen.

Dit neemt echter niet weg, dat vele predikanten het betreuren, wat het schooltoezicht hun met den tijd zal worden ontnomen; want dat het daartoe komen zal is te voorzien. Zij meenen, dat zij door het uitoefenen van hun toezicht er voor konden waken, dat het religieus karakter den school bewaard bleef. Maar zij zullen niet kunnen verhinderen dat geschieden zal, wat uit de veranderde omstandigheden noodzakelijk volgt.

Een protest uit Hannover tegen machtoverschrijding van de zijde der regering.

In Hannover bestaat nog altijd een partij, die tegen de daad van Wilhelm I, waarbij in 1866 het koninkrijk Hannover bij Pruisen werd ingelijfd, reageert. Deze partij is in dezen tijd bezig een groote protestbeweging op touw te zetten tegen het streven, om op kerkelijk gebied tot eenheid in organisatie of kerkbestuur te geraken.

De Welfsche partij van het kiesdistrict Geestmünde-Otterndorf deed daarom een oproeping tot het Hannoverse volk hooren, waarin zij opkomt tegen de „uicksichtlose" opheffing van het consistorium van Stade, dat al twee en een halve eeuw bestaan heeft; welks opheffing een krenking van de kerkelijke rechten der Lutherse bevolking en een ongeoorloofde inmenging van de staatsmacht in de zaken der Hannoverse landkerk is. Ook protesteert zij tegen de invoering der Pruisische Unie, tot welke men den weg banen wil door de afzonderlijke consistorien op zijde te zetten. Al verzekert men ook het tegendeel, d't is niet anders dan een middel om de gemeenten te misleiden. Ten slotte protesteert zij tegen alle pogingen om eene Deutsche Evangelische nationale kerk in het leven te roepen; zij ziet hierin een miskenning van de universele roeping der kerk. Zij ziet

ook in de staatskerk der Unie iets onwaardigs voor de kerk; zij houdt het er voor, dat de Unie een gevaar oplevert voor beide kerken der reformatie, omdat zij op vermenging en verflauwing der grenzen (vermischung) en daarom op onwaarheid rust, waarom zij die het ernstig met hunne belijdenissen meenen, onder de Pruisische Unie van hunne rechten beroofd zijn. Het stuk eindigt met een oproeping ten strijde voor de kerkelijke goederen der reformatie, zoolw gericht tot Lutherse als Gereformeerden. Ook andere partijorganisaties hebben zich bij dit protest aangesloten.

Het blijkt uit het bovenstaande, dat wij niet alleen staan in de gedachte dat de invoering en doorvoering van de Pruisische Unie schadelijk is voor de Lutherse en voor de Gereformeerde kerk in Duitschland. Wij zijn er van overtuigd, dat die Unie nog het meest schaaft aan de Gereformeerde kerk. Het is echter jammer, dat het protest tegen het ingrijpen van het staatsbestuur in de inwendige aangelegenheden der kerk in Hannover uitgaat van een staatkundige partij. Het heeft nu den schijn, alsof men in kerkelijke kringen reeds zoo gewoon geworden is aan staats- of overheidsdwang, dat de energie om daartegen op te komen niet meer aanwezig is. Welk een voorrecht hebben de Gereformeerde kerken in Nederland, dat zij zich vrij kunnen ontwikkelen zonder eenige inmenging van de zijde der overheid, zij het dan ook, dat daarom ons kerkelijk leven gedurig belangrijke offers van ons vergt.

Italië. Het Roomsche congres te Bologna.

Het onlangs te Bologna gehouden congres van Roomsche Katholieken is belangrijk, omdat openbaar is geworden, dat er bij de Roomschen in Italië begeerte gevoeld wordt, om de gespannen verhouding welke duister bestaan tusschen de Regering en den H. Stoel, te doen eindigen. Er waren drie partijen, wier programma's in hoofdzaak op het volgende neerkomen. Eene partij was voor de herstelling van de wereldlijke macht van den paus; zij oordeelde, dat alles met deze hoofzaak in verband moest gebracht worden. Leiders van deze partij zijn de broeders signor Sacchetti en Lascelotti. De tweede partij, die der Gematigden, wenschen ook wel de herstelling van de wereldlijke macht des pausen, maar gelooven, dat deze herstelling vanzelf zal volgen als de maatschappij gekerstend zal zijn; zij wil daarom in de eerste plaats op dit laatste nadruk leggen. De derde partij oordeelde, dat de tijd nu rijp was tot de formering van eene sociale, christelijke, politieke partij; zij wenschen, dat eene overeenkomst tusschen Kerk en Staat getroffen zou worden, maar bevestigden niet, dat de Staat zichzelven zou verloochenen. Deze partij ziet alleen heil in eene absolute scheiding van Staat en Kerk, als het enig middel voor een waardig bestaan der kerk in den tegenwoordigen tijd.

Deze derde partij werd door paus Pius X veroordeeld in een schrijven van Monsignor Meny del Val aan den bisschop van Orvieto. Het resultaat echter van dit congres was eene combinatie van de tweede en derde partij; eene combinatie, die zeer duidelijk op liberaal standpunt staat, en misschien groote betekenis kan hebben voor de toekomst van het Katholicisme in Italië. Een ding staat althans vast: de beluste voorstanders van de herstelling van het wereldlijk gezag van den paus zijn ver in de minderheid, en de Roomschen zullen niet alleen in de stedelijke verkiezingen, maar ook in die van het parlement hun stem meer uitbrengen dan dusver het geval was. Deze feitelijke erkenning van den Italiaanschen Staat is de wijze, die ten slotte onvermijdelijk Kerk en Staat van elkander zal scheiden en den strijd eindigen, die er tusschen deze twee na de inneming van Rome, nu goed dertig jaar geleden, bestaan heeft.

Gemengd nieuws.

Te New-York zijn 451 kerken of plaatsen waar Godsdienstoeffeningen gehouden worden. Tot de verschillende kerken behooren 664,885 leden. Terwijl de geheele bevolking op ruim twee miljoen inwoners geschat wordt.

De Church News Association heeft onlangs eene telling laten houden van de kerkbezoekers, en het bleek dat 427,135 menschen eene godsdienstoeffening bezochten, of 64 per honderd.

Er zijn 52 kerken die tot de Presbyteriaanse behooren, met een ledental van 23,779, waarvan 20,615 of bijna 87 procent ter kerk kwamen. De Reformed, Methodist Unitarian en Christian Scientist Churches hadden in hun kerken meer personen dan tot deze kerken behooren: de Reformed 101,52; de Methodist 138,7; de Unitarian 114,8 en de Chr. Scientist 157,9 procent. De volgende genootschappen hebben beneden hun ledental: de Universalisten met 98,8; de Baptisten met 84,5; de Episcopalen met 79,5; de Discipelen van Christus met 70,2 en de Lutherse met 61,3 procent. De Protestantse kerken hebben een gemeenschappelijk ledental van 153,280, waarvan 138,106 ter kerk komen. De Roomsche kerken hebben een ledental van 511,505, waarvan 289,029 den godsdienst waarnemen. De vrouwen bezoeken de kerk meer geregeld dan de mannen. Deze verhoudingen zijn betrekkelijk zeer gunstig.

WINCKEL

Voor Kinderen.

OOST EN WEST.

VIII.

IN ONGENADE.

Er verliepen eenige weken, zonder dat de gravin en de koningin elkaar ontmoetten. Toen werd er aan het hof een feest gegeven ter gelegenheid der verjaardag eener prinses.

Er werden vele gasten genoodigd en ook graaf De Raye, doch wat hem en zijne echtgenoot zeer moest treffen, deze laatste werd niet gevraagd, evenmin als een hunner kinderen. Dit was zoo geheel tegen de gewoonte, dat zoolw de genoodigde als de niet genoodigde, aanstonds begreep, dat er iets niet in orde moest zijn. Met schrik dachten zij aan het voorgervallene kort geleden.

Niet lang meer bleven ze in onzekerheid. Want toen de gravin kort daarop, het eerste vreesende, en ook ter wille van haar kinderen, een onderhoofd met de koningin verzocht, liet deze antwoorden, dat zij dit niet kon toestaan. Het zou Haar Majesteit aangenaam zijn, zoo voortaan de gravin als ook haar dochters zich niet meer aan het hof vertoonden.

Zoo was dan alle onzekerheid weggenomen, maar ge kunt begrijpen, hoe diep allen werden getroffen door hetgeen nu geschiedde. „Ik vreesde het wel," zei de graaf tot zijn vrouw; „hoe kondt ge ook zoo onvoorzichtig wezen."

„Maar de koningin was ook alledwaas gekleed," antwoordde de gravin, „en daarbij, hoe kon ik vermoeden, dat zij mijn vraag zou hooren, en dan daarbij nog gaan onderzoeken naar

die dwaze Panache. 't Komt ook al heel ongelukkig."

„Lieve vrouw," zei de graaf, „erken dat de schuld grotendeels bij u ligt. „Wees niet te snel met uw mond," zegt de Schrift, en daarbij, al deed de koningin iets dat belachelijk is, het past ons toch niet daarmee te spotten. We hebben hier te veel goeds genoten."

Wat de gravin ook beproefde om de koningin nog eens te spreken, om haar vergiffenis te vragen, het baatte niet. De vorstin achtte zich beleedigd en meende, dat het nu beter was zich die vreemdelingen eens voor goed van den hals te schuiven. Daarbij kwam, dat niet weinig edelen en groten van Denemarken, het alles behalve goed hadden gevonden, dat vreemdelingen zoo begunstigd, ja boven hen gesteld werden. Zoo lang echter de graaf en de gravin De Raye in zoo blakende gunst aan het hof stonden, had niemand iets tegen hun bevoorrechtiging durven zeggen. Doch nu 't anders werd bleek de waarheid van wat Bilderdijk later uitsprak, toen hij zeide:

„Een gunst'ling heeft, hoe onverdiend,
In 't onheil nooit een vriend."

Want de groote heeren en groote dames vooral, hadden al spoedig begrepen, dat het tusschen de vorstin des lands en de buitenlandsche gravin niet meer was als vroeger. De koningin, al vertelde ze niet aanstonds alles, liet toch een en ander uit, waaruit de edelvrouwen genoeg begrepen. Zij gaven de koningin volkomen gelijk en rieden haar ernstig aan, vol te houden en de vreemdelingen, die zich zoo ondankebaar toonden, niet meer te ontvangen. Zoo geschiedde dan ook, maar er geschiedde nog meer.

De koningin namelijk had, gelijk begrijpelijk is, ook aan haar man mededeeling gedaan van het voorgervallene. Dat koning Christiaan over het gehoorde niet bijster in zijn schik was begrijpt zij. Hij zeide echter niet veel, liet de koningin tegenover mevrouw De Raye doen zoo als zij goed vond, doch sprak er tot zijn gunsteling niet over. Trouwens de graaf kon ook niet helpen wat zijn vrouw gedaan had.

Maar dit was niet wat de koningin wenschte. Zij wilde dat de koning het gebeurde zoo beschouwen als een beleediging, ook hem aangedaan. De vorst kon er begrijpelijkerwijs moeilijk toe komen, den graaf, die in alle geval zelf niets misdreven had, ook te laten boeten voor de schuld zijner vrouw.

't Bleek echter ook hier, hoe vaak het eene kwaad het andere werkt. Want 's konings omgeving, de edelen en heeren, die De Raye als een indringer beschouwden, lieten, steevende op de koningin, nu duidelijk merken, hoereer hun die vreemdeling en zijn zoon en allen misaagden, die tot hem in betrekking stonden. Ook begonnen zij de Raye op alle wijze te hinderen en te dwarsboomen. De goede graaf leed daar veel onder, te meer als hij bedacht, hoe heel de treurige verandering haar oorzaak vond in de onvoorzichtigheid zijner eigen vrouw. Menigmaal zocht hij het aangezicht des Heeren, om licht en wijsheid te vragen, wat te doen stond, ook wyl de koning — dat merkte hij zeer goed — niet meer zoo vriendelijk en hartelijk jegens hem was als vroeger.

De beslissing kwam echter nog eer dan de graaf had durven vermoeden.

Drie maanden ruim na het gebeurde aan den maaltijd ten hove, ontving hij een brief van den koning, die hem mededeelde, dat hij van zijn hoogen post in het leger was ontslagen, wyl die beter door een Deensch veldoverste kon bekleed worden.

Diep geschokt haastte de graaf zich een onderhoofd bij den koning te vragen. Dit werd hem toegestaan. In het gesprek dat nu plaats had, bleken twee dingen. Vooreerst dat het den koning leed had gedaan, graaf De Raye zijn ontslag te moeten geven, doch dat het niet anders kon. Ten tweede echter, dat Zijn Majesteit zeer ontevreden was, dat vreemdelingen voor wie hij zooveel had gedaan, zijn goedheid zoo slecht beloonden. 't Kort begrip van de zaak was dat alles zoo bleef.

Nu kenden natuurlijk de graaf en zijn gezin wel in Denemarken lijden, maar even natuurlijk was, dat zij dat liefst niet deden. Zij hadden er geen enkelen vriend, wel vele vijanden. Ze waren uit een hoogen staat gevallen, en daarbij was de vraag of zij, al werd het ook zuinig aangelegd, hier verder zouden kunnen leven. Alles overleed hebbende kwam men tot het besluit, dat het best zou zijn ook het nieuwe vaderland weer te verlaten, gelijk men eens het oude had gedaan.

HOOGENHUK.

INGEZONDEN STUKKEN.

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie)

Bede om Hulp.

De Vereniging voor Christelijk lager onderwijs, gevestigd te Nieuw-Amsterdam, en erkend bij Koninklijk besluit, is al een tijd werkzaam ter verkrijging van een Christelijke school, waar de jeugd naar den eisch van Gods Woord kan onderwezen worden. Er is een terrein gekocht en betaald. Doch om een school en onderwijzerswoning te doen verrijzen ontbreekt haar de macht. Wijl hier in deze Veenkolonie verreweg de meesten tot de arbeidende klasse behooren en het ongeloof en socialisme sterk vertegenwoordigd is, zoo is hier dringende behoefte aan Christelijk onderwijs; en zoo komt ze tot u allen, die voorstanders zijn van het Christelijk onderwijs, ons te willen stemmen met uw gebed en liefdegaven. Wij voelen ons met des te meer vrijmoedigheid gedrongen, daar ook de classis Coevorden onzen toestand kent en ons een gift van f 2444 ter hand steld; welke dankbaar door ons is aanvaard en er alzo een steentje is aangebracht. Geve de Heere dat velen ons met hunne gaven mogen verblijden, opdat wij eerlang de begeerte van ons hart vervuld mogen zien en wij in het bezit zijn van een Christelijke school.

Moge de Heere vele harten neigen bij den aanvang van dezen nieuwen tijdkring, om ons nog te gedanken. De bede „Uw Koninkrijk kome", vinde in veler harten weerklank en kome onder ons in vervulling. De kleinste gave is ons welkom; en mochten er Kerkeraden zijn die ons een collecte willen zenden, dan zal ons dat zeer verblijden. En die *De Heraut* niet lezen wenschen wij, dat anderen hun met de zaak zullen bekend maken en alzo veler ooren hart moge bereikt worden.

Onder